

N:o 10.

Af herr **J. Byström**, om ändring af 20 kap. 8 § ärfdabalken.

I 1667 års förmyndareordning, som i likhet med nu gällande lag betonade förmyndarens pligter mot myndlingen i fråga om dennes uppfostran till en god medborgare, upptogs icke bland de omständigheter, som grundlade obehörighet att vara förmyndare, det förhållandet, att förmyndare och myndling vore af olika religionsåskådning. Men de religiösa rörelser, som i början af 1700-talet framträdde i vårt land, tyckas dock ha föranlett dem, som stiftade 1734 års lag, att upprätta ett lagstadgande, som skulle förhindra, att en onyrdig utsattes för obehörig inverkan i religiöst hänseende af en enligt deras mening okyrklig förmyndare. Det är väl på denna grund, som vi nu ha bestämmelsen i ärfdabalkens 20 kap. 8 §: »Ej må den vara förmyndare, som . . . af annan lära är» . . .

Ändrade förhållanden på det kyrkliga området i vårt land såväl som religionsfrihetens rättmätiga kraf synas oss dock fordra, att orden: »eller den af annan lära är» i nämnda paragraf upphävas. Detta framgår bland annat deraf,

att i de lagförslag, som af lagkomitén och den äldre lagberedningen afgåfvos, det ansågs olämpligt att bibehålla föreskrift om den religiösa ståndpunkt, som förmyndaren borde inneha i förhållande till sin myndling, och att dessa förslag i stället genom en allmän bestämmelse öfverlemnade åt domaren att i hvarje fall, der andra än de i lag bestämda hindren kunde förekomma, pröfva dessas betydelse,

att lagutskottet för flera år sedan tillstyrkt den ifrågasatta lagförändringen,

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 3 Häft. (N:ris 10—13.) 1

att Andra Kammaren år 1891 enhälligt eller utan votering antog detta förslag, samt

att äfven i Första Kammaren kraftigt talats för riktigheten af denna lagförändring.

Förmynderskap medför visserligen i allmänhet såväl besvär som ansvar och kan sålunda i många fall icke vara något att sträfva efter, men å andra sidan kan det ju stundom medföra ekonomisk fördel. I alla händelser är det ett förtroendeuppdrag, som ej borde förmenas någon blott därför, att han icke tillhör statskyrkan.

Det kan ju ock i vissa fall vara lämpligare och angenämare för exempelvis en enka att få en släkting till förmyndare för hennes faderlösa barn än att taga en fullkomligt oskyld. Lagen tycks ock förutsätta, att man i första hand vid förordnandet af förmyndare skall vända sig till skyldeman. Men om denne skyldeman är t. ex. metodist, så kan han ej, huru väl kvalificerad han än är för ett dylikt uppdrag, förordnas till förmyndare. Ett dylikt sakernas tillstånd kan dock icke vara rätt.

Den lagförändring, som jag nu åsyftar, anser jag äfven nödvändig för att åvägbringa samstämmighet mellan §§ 1 och 2 i ärfdebalkens 20 kap., der det i förra fallet heter: »Fader vare sina barns rätte förmyndare» och i det senare: »Ej må den vara förmyndare, som . . . af annan lära är.»

Det har emellertid någon gång framhållits, att dessa paragrafer ej stå i strid mot hvarandra med hänsyn till förmyndares religiösa öfvertygelse. Den åttonde paragrafens uttryck »af annan lära» har man nemligen ej ansett vara tillämpligt på fadern, om han skulle bli förmyndare för sina barn.

Men om denna tolkning vore riktig, så skulle väl deraf följa, att de öfriga inhabilitetsgrunder, som § 8 innehåller, såsom, »litet vetande», »gäldbunden», »slösare», »barnens vederdeloman», »den, som ej fyllt tjugufem år», »är för gammal eller för fattig», »vanför», »utländsk man», »den, som hafver Kronans eller andra sådana medel under händer», icke heller skulle hindra fader att blifva förmyndare för sina barn. Detta leder emellertid till orimligheter. Att det förefinnes stridighet mellan de nu nämnda paragraferna framhölls äfven af 1891 års lagutskott, som härom yttrar bland annat:

»I 6 § af gällande dissenterlag föreskrifves bland annat, att, der endera af ett barns föräldrar tillhör främmande trossamfund och den andra svenska kyrkan, barnet skall uppfostras i denna kyrkas lära, att, om mellan makar

träffats aftal om deras barns uppfostran i evangeliskt-lutherska läran eller främmande troslära, sådant aftal skall gälla, derest vissa föreskrifna former blifvit iakttagna, samt att den, som fyllt femton år eller blifvit inom svenska kyrkan konfirmerad, icke på grund af föräldrarnas öfvergång till främmande trossamfund skall anses skild från svenska kyrkan. Likaledes är föreskrifvet, att ett i äktenskap emellan mosaisk trosbekännare och medlem af svenska kyrkan födt barn skall uppfostras i svenska kyrkans lära, äfvensom att ett angående den lära, hvori barnet skall uppfostras, träffadt aftal i ett dylikt äktenskap under nyss antydda vilkor skall ega giltighet. I samtliga dessa och de flera tänkbara fall, der en fader bekänner annan tro än sitt barn, uppstår en konflikt emellan, å ena sidan, lagens bud, att fader är sina barns rätte förmyndare och, å andra sidan, dess föreskrift, att den ej må vara förmyndare, som är af »annan lära.» En dylik konflikt kan, enligt utskottets förmenande, icke lösas på annat sätt, än att fadern såsom obehörig skiljes från förmynderskap, som han med naturens rätt utöfvar för sitt barn, och detta oaktadt i öfrigt icke den ringaste tvekan om hans lämplighet förefinnes. En sådan lösning kan emellertid icke anses tillfredställande; hvartill kommer, att ändamålet dermed oftast förefelas, då ett barn för visso icke undandrages sin faders inflytande, derigenom att en för barnet mer eller mindre främmande person göres till dess förmyndare. Det kan visserligen sättas i fråga, huruvida förbudet gäller fader, helst något förordnande för honom icke lärer behöfva utfärdas, men gent emot den bestämda förklaringen, att den icke må vara förmyndare, med afseende å hvilken någon af de i paragrafen uppräknade omständigheter föreligger, torde en dylik uppfattning icke kunna försvaras.

Slutligen må framhållas, att det syfte, som de gamle lagstiftarne hade med orden: »eller den af annan lära är», nemligen att förhindra, det barn af statskyrkans medlemmar skulle vid föräldrars frånfälle blifva af en förmyndare uppfostrade i »annan lära» eller af honom öfvertalas att öfvergå till så kalladt främmande trossamfund, att detta syfte är tillräckligt framhäfdt i de föreskrifter, som finnas

dels i § 2 af 22 kap. ärfdabalken och

dels i kongl. förordningen af den 16 november 1869 angående ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt-lutherska läran.

Med återopande af hvad jag sålunda anført, anhåller jag vördsamt, att Riksdagen för sin del må besluta:

att ur 20 kap. 8 § ärfdabalken orden: »eller den af annan lära är» måtte utgå, så att paragrafen får följande lydelse: *Ej må den vara förmyndare, som litet vetande, gäldbunden, slösare eller barnens vederdeloman är, eller den, som ej fyllt tjugufem år, eller är så gammal och vanför eller så fattig, att han förmynderskapet ej förestå kan: icke eller utländsk man, eller den, som hafver Kronans eller andra sådana medel under händer.*

Om remiss till vederbörligt utskott hemställes.

Stockholm den 20 januari 1899.

J. Byström.